

Культура України в роки війни

ІІ клас, Історія України, тема 7А, Хорькова Л.В.,
КЗШ №114

Основні дати

- осінь 1941 р. — евакуація Академії наук УРСР до Уфи (Башкирія);
- 1943 р. — вихід на екрани кінофільмів О. Довженка «Перед боєм», «Мати», «Україна в огні»;
- 1944 р. — вірш В. Сосюри «Любіть Україну».

Поняття

- агітація,
- пропаганда,
- евакуація,
- відбудова,
- фронтові бригади

Евакуація

- Школи(5,5 тис вчителів) – українські школи в РСФСР та Середній Азії;
- Вища освіта – 1942 році відновлено роботу в Туркменії та інших республіках;
- Академія наук УРСР – в Уфі(з 1943 – в Москві);
- При АН УРСР – науково-технічний комітет сприяння обороні.

Оборонні програми

- вісім лабораторій фізико-технічного інституту АН УРСР.
- розробляли військові прилади для авіації, радіолокації і пеленгування.
- інститут чорної металургії випробував бойові якості артилерійських систем.
- інститут будівельної механіки виконував завдання командування.
- науковці інституту на чолі з відомим ученим Є. Патоном розробили метод автоматичного дугового зварювання під флюсом, який застосовували під час збирання корпусів танків, що покращило якість танків та швидкість їх виробництва.
- Завдяки цьому радянська танкова промисловість випустила танків у два рази більше, ніж Німеччина (102 тис. проти 48).

Медицина

- Академік О. Богомолець разом із колегами винайшов сироватку для лікування ран. Тільки за 1943 її було виготовлено 3 млн доз препарату.
- Учені інституту біохімії АН УРСР (академік О. Палладін) створили препарат для згортання крові. Завдяки розробленим новим методам лікування вдалося значно скоротити смертність серед поранених.
- Група наукових працівників клінічної медицини під керівництвом академіка М. Стражеско, досліджуючи інфекцію і сепсис ран, удосконалили систему лікування, завдяки якій вдалося врятувати сотні тисяч бійців.
- Хірург-офтальмолог академік В. Філатов очолив у Ташкенті Український інститут хвороб ока, успішно здійснював операції на рогівці ока і тим самим урятував зір багатьом пораненим бійцям.

Вклад вчених-суспільствознавців

- на визволених територіях відновлювали роботу школи, вищі навчальні заклади, підрозділи АН УРСР. Мільйони дітей, а також доросле населення сіли за парти, велика кількість молоді заповнила студентські аудиторії вузів.
- У 1945 р. в Україні стали до ладу 30,5 тис. шкіл, 154 вищі навчальні заклади, сотні середніх спеціальних навчальних закладів.
- Піднесення духу народу.

Літературна творчість

- Вагомий внесок у розгром фашистських загарбників належить українській літературі та мистецтву.
- на фронт добровільно відправилися А. Головка, І. Ле, С.Скляренко, Я. Качура, Л. Первомайський, П. Усенко та інші. Загалом 109 з 200 членів спілки письменників України були на фронтах. Загинув кожен четвертий. За роки війни українські письменники написали понад 120 книжок, збірок, брошур. В основному українські письменники працювали військовими кореспондентами, редакторами 50 фронтових видань (газет, фронтових листків).

О.Довженко

- Був військовим кореспондентом газети «Красная армия», потім — «Известия» , добровільно прибув на Південно-Західний фронт. За воєнні заслуги він був нагороджений орденом Бойового Червоного Прапора.
- У роки війни публіцистика стала головною зброєю майстрів слова. О. Довженко опублікував у цей час глибоко реалістичні твори «Перед боєм», «Мати» (1943).
- У трагічні дні гітлерівської навали були створені незабутні кінострічки О. Довженка «Битва за нашу радянську Україну» (1943), «Перемога на Правобережній Україні» (1945).
- Улітку 1943 р. була завершена одна з головних робіт великого митця — «Україна в огні», яка викликала гостру критику сталінського керівництва.

Героїко-патріотичні теми

- У творах М. Бажана «Клятва», «Данило Галицький»,
- П.Тичини «Йдемо на бій», «Перемагають і жить!»,
- М.Рильського «Слово про рідну матір»,
- А. Малишка «Україно моя»,
- В. Сосюри,
- О. Корнійчука,
піднімали бойовий дух бійців і командирів, надихали їх на героїчні вчинки.

Концертна діяльність

- Понад 100 фронтових концертних бригад, до яких входили відомі актори українського театру З. Гайдай, І. Паторжинський,
- П. Вірський, Ю. Тимошенко, Ю. Березін та інші, були відряджені на фронт.
- Із великою віддачею працювали творчі колективи майже 50 евакуйованих з України театрів.
- основна увага приділялась виступам у військових частинах, госпіталях, колгоспах, на заводах і фабриках.

Збитки

- Нацистсько-німецька окупація нанесла велику шкоду розвитку української культури.
- Нова влада дозволяла в Україні тільки початкову освіту для дітей віком від 9 до 12 років.
- Українська молодь була позбавлена можливості одержати повноцінну вищу освіту.
- Невимовне обурення серед українців Галичини викликала заборона на існування наукового товариства ім. т. Шевченка

Збитки

- в Україні окупанти зруйнували 151 музей, 9 тис. клубних приміщень, 660 кінотеатрів, 110 корпусів вузів, понад 8 тис. шкіл, 62 театральні приміщення, вивезли до Німеччини 330 тис. найцінніших музейних експонатів та понад 50 млн книг.
- Зруйновано і пошкоджено велику кількість пам'ятників архітектури.
- Жертвами нацистського «нового порядку» стали відомі представники української інтелігенції І.Рогач, О.Теліга, О. Кандиба (Ольжич) та багато інших.

